

Під час взаємодії зароджуються спорідненість, координація дій обох суб'єктів, а також стійкість їх інтересів, планування спільної діяльності, розподіл функцій тощо. За допомогою дій відбуваються взаємне регулювання, взаємний контроль, взаємовплив, взаємодопомога. Ми припустили, що особливості взаємодії, її стилі визначаються духовно - моральними властивостями особи. В основі духовно - моральних властивостей особистості лежить її гуманістична та моральна спрямованість, яка визначає ціннісно-смыслову сутність людини, її ставлення до навколишнього світу та інших людей, її поведінку, спілкування.

На емпіричному етапі дослідження для вивчення духовно - моральних властивостей використовувалися методика діагностики рівня морально - етичної відповідальності особистості та методика діагностики загальної комунікативної толерантності (В.В.Бойко); для вивчення міжособистісної взаємодії використовувалися методика діагностики міжособистісних стосунків Т. Лірі та методика визначення стилю міжособистісної взаємодії за С.В. Максимовим та Ю.А. Лобейко. Для обробки емпіричних даних використовувалися їх якісний та кількісний аналіз. Досліджуваними були 30 студентів навчально - наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, які навчаються за напрямом «Психологія».

Результати дослідження показали, що досліджувані (за С.В. Максимовим та Ю.А. Лобейко) характеризуються використанням таких стилів взаємодії, як невтручання, колегіальний та діловий. За методикою Т.Лірі виявлено, що серед них - найбільше співпрацюючих та авторитарних. Серед духовно-моральних властивостей особистості найбільшим чином у студентів проявляється така властивість як альтруїстичність емоцій, при якій людина безкорисно жертвує своїми емоціями, може їх пригнічувати, стримувати та подавляти заради інтересів іншої людини. За методикою В.В.Бойко виразних проявів духовно - моральних властивостей у студентів не було виявлено.

Співставлення даних щодо стилів взаємодії та духовно-моральних якостей студентів показало відсутність виразного та високого рівня диференційованого зв'язку між певними стилями взаємодії та духовно - моральними властивостями особистості. Так, дані показують, що така властивість як альтруїстичність емоцій проявляється в осіб з різними стилями взаємодії. Таким чином, можна дійти висновку, що духовно - моральні властивості особистості не завжди проявляються при міжособистісній взаємодії студентської молоді в групі, а її детермінантами можуть бути інші психологічні властивості.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМВПЛИВУ СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ОВС

Пачевська В.І., студент ННІПП НАВС

Науковий керівник: викладач кафедри психології та педагогіки ННІПП НАВС Дідух М.М.

Проблема забезпечення професійно надійних кадрів є актуальною проблемою сьогодення у системі роботи з особовим складом ОВС. II

вирішення значною мірою пов'язане з профілактикою і подоланням професійної деформації співробітників, що проявляється у різних сферах - моральній, інтелектуальній, емоційній, професійній та сімейній та ін. На думку представників наукового напрямку фамілістики, життя і благополуччя окремих індивідів залежать від згуртованості та життєдіяльності кола людей, пов'язаних родинно-шлюбними відносинами, що створюють соціальну організацію, орієнтовану на функціонування родових структур при зміні поколінь. Тому, ми притримуємось думки про те, що психологічне забезпечення працівників ОВС у сфері сімейних відносин є дійовим чинником підвищення ефективності професійної діяльності і попередження негативних явищ серед особового складу.

Вивченням впливу сім'ї на трудову діяльність людини займалися такі дослідники, як В.Г. Алексєєва, М.М. Обозов, О.М. Обозова, В.А. Сисенко. Окремі аспекти соціально-психологічної проблеми взаємовпливу факторів сімейного життя та професійної діяльності співробітника правоохоронних органів вивчали Н.В. Андрєєв, А.В. Буданов, Є.Г. Луніна, В.С. Лурі, Б.Д. Новиков, Р.Є. Борисова, та ін.. Проте окреслене поле досліджень вимагає подальшого поглибленого вивчення.

Встановлено, що сім'я має значний вплив на трудову діяльність людини. За даними В.А. Сисенко, М.М. Обозова, ефективна і більш продуктивна діяльність спостерігається у людей, сімейне життя яких склалася досить сприятливо. Сімейна сфера часто є джерелом рішення про корегування життєвих планів. Загострення криміногенної ситуації та економічні кризи мають для сімей працівників ОВС неминучі і важкі наслідки: тривалі розлуки, побоювання за здоров'я та життя близьких, погіршення матеріального благополуччя, деформацію моральних цінностей та інші. Зазначені обставини впливають на стан психологічного клімату сімей, що відбивається в статистиці розлучень, самогубств, плинності кадрів, дисциплінарних порушень серед особового складу ОВС. Аналіз матеріалів службових розслідувань свідчить про те, що 50-60 % усіх випадків самогубств і замахів на життя, вчинених співробітниками ОВС, пов'язані з особистісно-сімейними конфліктами. Досить часто можна спостерігати виникнення сімейних конфліктів на тлі невдоволення близьких соціально-економічним статусом працівника ОВС, дефіциту матеріальних благ, нерозв'язаності соціально-побутових проблем. Перераховані чинники можуть призвести не лише до нервових потрясінь та постійної дратівливості, а й до розлучення. Дезадаптація у сфері сімейної взаємодії призводить до зниження стресостійкості та вибору деструктивних стратегій копінг-поведінки правоохоронцями. Існує тісний зв'язок між стабільністю сімейного життя та ставленням до службової діяльності правоохоронця. На думку зарубіжних вчених, правоохоронців, у яких спостерігаються проблеми в особистому житті (напружені стосунки в сім'ї, розлучені, самотні), обов'язково слід віднести до так званої «групи ризику». Їм властива, збудливість, розсіяність, безвідповідальність під час несення служби, в разі конфронтації - можлива втрата контролю над поведінкою та агресивність. Досить часто сім'ї співробітників ОВС досить часто виступають в якості об'єктів, що зазнають негативний вплив зі сторони службової діяльності, і в якості суб'єктів (малих груп), що

співробітник виконує свої функціональні обов'язки, проте спостерігається вирішення сімейних проблем у робочий час, перенесення чергувань, задля вирішення сімейних питань, відмова від роботи в позаслужбовий час та від відряджень. Опосередкований вплив проявляється у постійному впливі сімейної сфери, що безпосередньо відбивається на психічному стані, професійної спрямованості, мотивації службової та рівні професійної самореалізації.

Отже, професійна і сімейна сфери співробітників ОВС є взаємодіючими соціально-психологічними системами. Характер включеності співробітника ОВС в ці дві сфери може виступати чинником, що детермінує прагнення до саморозвитку, самовдосконалення само актуалізації. Виявлення особливостей їх взаємовпливу дозволить розробити комплекс заходів профілактичної роботи з попередження деструктивних явищ у службовій та сімейній сферах життєдіяльності працівників ОВС.

СМИСЛОЖИТТЄВІ ПІННОСТІ ОСІБ З РІЗНИМ СТИЛЕМ СПІЛКУВАННЯ

Мороз Х.Т., студент ННПП НАВС

Науковий керівник: д.психн., професор, професор кафедри психології та педагогіки ННПП НАВС Хохліна О.П.

Особливості спілкування особи визначаються її психологічними властивостями. Важливим є вивчення того, як спрямованість особистості, зокрема її смисложиттєві цінності, пов'язані з її стилями спілкування. Виявленню смисложиттєвих цінностей в осіб з різним стилем спілкування і присвячувалося проведене теоретико-емпіричне дослідження.

На теоретичному етапі дослідження було визначено сутність поняття спілкування, стилю спілкування та смисложиттєвих цінностей. На емпіричному етапі дослідження використовувалися: методика визначення стилю міжособистісної взаємодії (С.В. Максимов, Ю.А.Лобейко); методика вивчення міжособистісної взаємодії І. Шутца; тест «Оцінка агресивності у відносинах» А. Ассінгера; тест «Визначення власного стилю поведінки у конфліктній ситуації» К. Томаса; тест смисложиттєвих орієнтацій Д.О. Леонтьєва; методика С. Шварца для вивчення життєвих цінностей (в адаптації В. Карандашева). Для аналізу емпіричних даних були застосовані методи кількісної й якісної обробки. Досліджуваними були 37 студентів навчально-наукового інституту права та психології Національної академії вну трішніх справ, які навчаються за напрямом «Психологія».

Результати дослідження дозволили виявити психологічні особливості смисложиттєвих цінностей студентів з різним стилем спілкування. Отримані дані щодо стилів спілкування показали, що найбільшою мірою їм притаманний колегіальний стиль (він виявлений у половині студентів); менш вираженими виявилися стиль невтручання та директивний стиль. Діловий та змішаний стилі «колегіальний-невтручання» та «невтручання-діловий» представлені незначною мірою.

Отримані дані щодо стилів міжособистісної взаємодії у конфліктних ситуаціях доводять, що майже половина студентів